

«فرهیختگان» گزارش می دهد

مجلس در مسیر انحصارزدایی از فضای کسب و کار

سردفتری اسناد رسمی یا راه اندازی داروخانه بعضاً تا چندین میلیارد تومان هزینه صرف خرید مجوز در شهرهای بزرگ کنند. برای حل این معضل در طرح تسهیل صدور مجوز کسب و کار محدودیت هایی دست و پا گیر مانند فاصله جغرافیایی، حدنصاب های جمعیتی، اشباع بازار، تعیین ظرفیت و... که سبب ایجاد انحصار می شد برای تمامی مشاغل حذف خواهد شد. همچنین وجود بروکراسی های سنگین در مجوزهای کسب و کاری یکی دیگر از موانع پیش روی صاحبان مشاغل و تولیدکنندگان است، بنابر ادعای محسن دهنوی عضو هیات رئیسه مجلس و نماینده موافق طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» برای راه اندازی یک مزرعه پرورش ماهی ۱۳۰ مدرک و حداقل دوسال زمان لازم است. زمان بر بودن فرایند صدور مجوز باعث می شود کارآفرینان و تولیدکنندگان از تصمیم خود برای فعالیت در بخش های مولد اقتصادی دست بکشند و به سمت بازارهای غیرمولد، کهریسک و مخرب برای اقتصاد بیزند. به منظور حل این مشکل در طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» مدت زمانی مشخص و مورد توافق برای پاسخگویی مرجع صادرکننده مجوز کسب و کار در نظر گرفته شده است که در صورت عدم اظهار نظر به موقع مرجع صادرکننده، با درخواست متقاضی به صورت خودکار موافقت می شود. موارد ذکرشده تنها گوشه ای از تاثیرات مثبت طرح تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها، «بر فضای کسب و کار کشور و جهش تولید است. طرحی که مبدع اصلی اش سیداحسان خاندوزی، نایب رئیس پیشین کمیسیون اقتصادی مجلس و وزیر اقتصاد فعلی دولت سیزدهم است و به همین دلیل نیز پیش بینی می شود در آینده اجرایی شدن این طرح با کمترین چالشی از سوی دولت همراه خواهد شد. در ادامه گزارش پیرامون مزایا و معایب طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» با تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به گفت و گو نشستیم.

نمایندگان مجلس شورای اسلامی روز گذشته کلیات طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» را تصویب کردند. موافقت نمایندگان با این طرح می تواند یکی از اقدامات مهم مجلس در راستای ایجاد جهش تولید و برداشتن موانع پیش پای صاحبان کسب و کارهای مختلف باشد. وجود مقررات دست و پا گیر و شرایط سخت و انحصاری برای دریافت مجوز آغاز به کار اکثر مشاغل مانند نانوايي، گلخانه، دامداری، پرورش ماهی، صنایع تبدیلی کشاورزی، صرافى، کارگزاری بورس، اعتبارسنجی ها، داروخانه، بیمارستان، مطب، درمانگاه ها، انواع کلینیک ها و آزمایشگاه ها، دفترخانه رسمی، وکالت، آژانس ها، آژانس مسافری، هتل و مسافرخانه، پمپ بنزین و گاز، مراکز رفاهی بین شهری، تولید تجهیزات بیمارستانی و... باعث شده است علاوه بر ایجاد انحصار در بازار این مشاغل و خریدوفروش نجومی مجوز برخی اصناف، رتبه بندی جهانی ایران نیز در زمینه شاخص های سهولت کسب و کار پایین باشد. در همین راستا با وجود نیاز مبرم کشور به رونق و جهش تولید برای خنثی سازی تحریم های اقتصادی، ایران میان کشورهای دنیا رتبه پایینی به لحاظ شاخص های سهولت کسب و کار دارد به نحوی که رتبه ایران بین ۱۹۰ کشور دنیا از منظر دشواری شروع فعالیت اقتصادی ۱۷۸ و از لحاظ شاخص های سهولت کسب و کار ۱۲۰ است. این درحالی است که طبق ماده ۲۲ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه، دولت مکلف بوده است رتبه کشور را در شاخص مذکور هر ساله ۱۰ رتبه ارتقا دهد و در پایان اجرای قانون برنامه، به کمتر از ۷۰ برساند.

طرح مجلس به منظور تسهیل صدور مجوز کسب و کار می تواند تا حد زیادی به بهبود فضای کسب و کار کمک کند. به عنوان مثال همان طور که اشاره کردیم وجود انحصار در صدور برخی مجوزها به دلایل مختلف باعث شده است متقاضیان راه اندازی مشاغل همچون

احسان ارکانی، عضو کمیسیون ویژه جهش تولید در گفت و گو با «فرهیختگان»:

خود مردم باید عرضه و تقاضا را مشخص کنند

می شود، مطرح شد و موضوع طرح نیز یک موضوع قضایی و حقوقی نبوده است، بلکه موضوع تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار است. مانگاه صنفی بر این طرح نداشتیم و در کنار صدها موردی که به این طرح مرتبط است، یک قسمتی از آن نیز به وکالت مرتبط بوده است. اعضای کمیسیون حقوقی نیز می توانستند نظرات خودشان را ارائه دهند تا روی طرح اعمال شود. همان طور که تمام ۲۹۰ نماینده مجلس می توانستند نظر خود را بدهند کما اینکه افراد نیز نظراتشان را ارائه دادند. در حین تصویب نیز اعضای کمیسیون قضایی و سایر نمایندگان می توانند نظرات خود را به عنوان پیشنهاد و انتقاد بیان کنند و نهایتاً این مجلس است که تصمیم می گیرد. مجلس می تواند طرحی را بدون تغییر تصویب کند، می تواند بخشی از آن را تغییر دهد و می تواند آن را تصویب نکند. نظر نمایندگان ملت تعیین کننده خواهد بود که طرح به قانون تبدیل شود یا خیر.

یکی از مواردی که در مورد اجرایی نشدن احتمالی طرح مطرح است، این است که منابع مالی آن در قانون پیش بینی نشده است. آیا این موضوع را اثرگذار می دانید؟

طرح هزینه ای ندارد؛ چرا که ما همین الان سامانه ها را داریم و فقط فعال نشده اند. از طرفی استفاده از یک سامانه در یک دستگاه مگر هزینه بر است؛ اتفاقاً این طرح بسیاری از هزینه های دستگاه ها را کاهش می دهد. می شود هزینه حقوق کارشناسان، کارمندان، منابع و انرژی که الان دستگاه ها برای صدور یک مجوز می پردازند را با هزینه ای که برای فرایند الکترونیک آن باید متحمل شوند، مقایسه کرد. اتفاقاً منابع زیادی آزاد شده و در وقت مردم نیز صرفه جویی می شود.

گرافروشی شد، آن زمان دستگاه های نظارتی مثل تعزیرات، اماکن و یا خود وزارت صمت مرجع رسیدگی و برخورد خواهند بود؛ همان چیزی که الان نیز وجود دارد، اما تنها کاری که انجام می دهیم این است که رانت مجوز دادن و ندادن را از بین می بریم.

با توجه به اینکه ممکن است استقبال از یک کسب و کار بسیار بالا برود و بقیه کسب و کارها با توجه به نیاز جامعه روی زمین بماند، فکر نمی کنید این طرح می تواند از این جهت آسیب زا باشد؟

اینکه بازار اشباع می شود یا نه را خود بازار باید تصمیم بگیرد. برخی کسب و کارها که بازار بهتری دارند طبیعی است که نیاز به آنها نیز بیشتر است و هر کسی که بخواهد می تواند بخشی از این نیاز را برطرف کند. حال ممکن است افرادی نیز بخواهند در کسب و کارهایی که کمتر سود دارد، سرمایه گذاری کنند که البته در مورد زیان ده بودن و یا نبودن آن خود افراد تصمیم گیر هستند. این اصلا منطقی نیست که ما بازار را قفل کنیم و بگوییم ما تشخصی می دهیم بازار چگونه مدیریت شود. بگذاریم بازار باز باشد و خود مردم تقاضا و عرضه را مشخص کنند.

شائبه ای توسط یکی از نمایندگان مطرح شد که هیچ فردی از اعضای کمیسیون حقوقی در تدوین طرح نقش نداشته و طرح در کمیسیونی غیر تخصصی جمع بندی شده است. اگر این چنین بوده آیا این انتقاد را وارد نمی دانید؟

این طرح در کمیسیون ویژه کاهش تولید و نظارت بر اجرای سیاست های اصل ۴۴ که کمیسیون تخصصی این موضوع محسوب

نهایی خود را اعلام کند و دستگاه اگر ایرادی داشته می توانسته طی آن دوهفته پاسخ منفی خود را اعلام کند.

تعریف نظارت پیشینی در این طرح چیست؟

در مجوزهای تاییدی طبیعتاً کنترل قبل از شروع فعالیت که همان نظارت پیشینی است، وجود دارد. به عنوان مثال باید زمینی که از منابع طبیعی می خواهید را ثبت کنید و منابع طبیعی نیز ضمن انجام بررسی های خود به شما تاییدیه بدهد. منتها تفاوت این امر با گذشته در این است که دیگر سامانه شفاف است و ظرف بازه زمانی مشخصی، دستگاه باید پاسخ منفی یا مثبت خود را بدهد. که البته در صورت منفی بودن در خواست باید دلایل خود را نیز ذکر کند تا نسبت به دلایل ذکر شده اگر اعتراضی و شکایتی بود، مطرح شود و بررسی مجدد صورت گیرد. اگر طرف مدت زمانی نیز دستگاه پاسخ خود را اعلام نکند کما اینکه الان نیز اتفاق می افتد که یک سال از زمان درخواستی گذشته و دستگاه مربوطه پاسخ نهایی را اعلام نکرده است، در این حالت جدید سامانه ظرف یک مدت زمان مشخص عدم پاسخگویی را به منزله تایید به حساب می آورد.

آیا بعد از دادن مجوز، دستگاه ها حق نظارت بر فعالیت کسب و کارها را دارند؟

در مجوزهای ثبت محور ابتدا اطلاعات توسط متقاضیان ثبت می شود و در بانک های اطلاعاتی که روی سامانه قرار دارند، چک می شود و بعد مجوز به صورت اتوماتیک صادر می شود. در این حالت در حالی که شما هنوز فعالیتی را شروع نکرده اید طبیعی است که نظارت پیشینی معنا پیدا نمی کند و اگر حین کار تخطی صورت گرفت و

همچنین مجوزهایی که مربوط به دریافت زمین از منابع طبیعی و یا تغییر کاربری اراضی کشاورزی است، باید از دستگاه مربوطه تاییدیه بگیرند. این دسته از مجوزها، مجوزهای تایید محور محسوب می شوند. سایر مجوزها که بخش عمده نیز محسوب شده است، مجوزهای ثبت محور نامیده می شود، یعنی اینکه ثبت اطلاعات توسط متقاضی همزمان به منزله صدور شناسه واحد و یا همان مجوز خواهد بود.

آیا دستگاه های مرجع صدور مجوز به سامانه دسترسی دارند؟

مجوزهای حوزه های مختلف نهایتاً توسط هیات مقررات زدایی در سامانه بارگذاری می شود و دیگر هیچ دستگاهی نمی تواند غیر از آن مجوزی که در سامانه ثبت شده است، از درخواست دهنندگان چیز بیشتری بخواهد و بعد از آن دیگر سرکار متقاضیان با دستگاه ها نیست و صرفاً با همین سامانه است.

کسب و کارهایی که تا پیش از این مجوز نداشته اند هم باید مجدداً از سامانه درخواست بدهند؟

کلیه مجوزهای فعلی نیز باید در سامانه به ثبت برسند و بعد از دو سال دیگر هرگونه مجوزی که در اتوماسیون ثبت نشده باشد، فاقد اعتبار است.

آیا دستگاهی که دیر پاسخ داده است، بعداً نمی تواند مدعی شود و ایراداتی را وارد کند که منجر به اختلال در کسب و کار متقاضی شود؟

خیر، قانون این است که دستگاه تنها دوهفته مهلت دارد که نظر

کمیسیون ویژه جهش تولید و نظارت بر اجرای اصل ۴۴ همان کمیسیونی است که مسئولیت تدوین طرح تسهیل صدور مجوزها

را برعهده داشته است. کلیات این طرح در پروژ در صحن علنی مجلس به تصویب رسید. به همین بهانه برای اطلاع از جزئیات طرح، گفت و گویی داشته ایم با احسان ارکانی، یکی از اعضای همین کمیسیون که مشرو و آن را در ادامه از نظر می گذرانید.

نظراتان در مورد طرح تسهیل مجوز کسب و کار چیست؟ آیا آن را مثبت ارزیابی می کنید؟

این طرح بر اساس مطالعات و مطالبات فعالان اقتصادی یعنی افرادی که هم تولیدکننده بوده و هم در فضای کسب و کار فعال هستند در دستور کار مجلس قرار گرفت. سال هاست در کشور برای ایجاد کسب و کار، باید درگیر بروکراسی زیاد کسب مجوزهای مختلف از ادارات گوناگون باشیم. این بروکراسی باعث می شود که خیلی مواقع افراد قید سرمایه گذاری و ایجاد کسب و کار را بزنند. فرایندی که نتیجه اقتصادی ایجاد بسیاری از کسب و کارها را از بین می برد و از همه بدتر نیز سبب ایجاد بسترهای رانت و فساد می شود. امضاهای طلایی، رشوه و فساد نیز خروجی چنین بروکراسی ای است که با اجرای این طرح از بین می رود.

تفاوت مجوز های تایید محور و ثبت محور در چیست؟

در این طرح مواردی که مرتبط با بهداشت و سلامت مردم سرکار دارند و یا ممکن است بحث های امنیتی در مورد آن مطرح باشد و

حسینعلی حاجی دلیگانی، عضو هیات رئیسه مجلس در گفت و گو با «فرهیختگان»:

طرح «تسهیل صدور مجوز کسب و کارها» ضد انحصار است

است که کشور برای همه مردم است و همه ملت باید بتوانند عادلانه به فرصت ها و مشاغل مختلف ورود کنند تا هرکس در هر جایگاهی که قرار دارد منشأ خدمت به جامعه باشد.

برخی نمایندگان مخالف طرح معتقدند طرح دارای منابع مالی پیش بینی نشده به دولت وارد می کند و معایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است. نظر شما در این رابطه چیست؟

من به واسطه مسئولیتی که در هیات رئیسه دارم باید مطرح شدن طرح های مختلف در صحن علنی مجلس و رای گیری پیرامون تصویب آنها را مدیریت کنم، به همین دلیل قبل از ارائه طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» در صحن علنی مجلس منتشر را خوانده ام. اگر «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» برای دولت بار مالی داشت و معایر اصل ۷۵ قانون اساسی بود از بررسی طرح در صحن علنی مجلس جلوگیری می کردم، بنابراین چنین چیزی وجود ندارد و من هیچ چاندیده ام که «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» بار مالی جدید یا پیش بینی نشده برای دولت داشته باشد.

یک از شائبه های مطرح شده توسط مخالفان این است که طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» در کمیسیونی بررسی شده که حتی یک نفر از اعضای کمیسیون قضایی و حقوقی در آن حضور نداشته اند. این شائبه صحت دارد؟ و اگر بله چرا از نظرات این کمیسیون برای نوشتن طرح استفاده نشده است؟

اینکه طرح ها چه به کمیسیونی ارجاع شود تشخیص با نایب رئیس اول مجلس است. نایب رئیس اول مجلس تشخیص داده این طرح به جای کمیسیون حقوقی به کمیسیون اصل ۴۴ و جهش تولید فرستاده شود. حال اگر بررسی طرحی نیاز به حضور اعضای سایر کمیسیون ها به جز کمیسیون ارجاعی داشته باشد در این حالت مطابق قانون باید کمیسیون مشترک تهیه شود، ولی تا جایی که می دانم بررسی طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» کار کمیسیون جایش تولید بوده و حضور اعضای کمیسیون قضایی نه ضرورت داشته و نه آیین نامه مجلس چنین اجازه ای به حضور آنها می دهد.

پیرامون فرایند تصویب طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» و نظر موافقان و مخالفان این طرح با حسینعلی حاجی دلیگانی، عضو هیات رئیسه مجلس شورای اسلامی گفت و گو کرده ایم که متن آن را در ادامه می خوانید.

فکر می کنید جزئیات طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» تا چه زمانی اصلاح می شود؟

کلیات طرح به روش یک شورای تصویب شد و وارد بررسی ماده یک طرح شدیم. در صدر این ماده نیز ۱۰ مورد پیشنهاد داشتیم که دو مورد تایید و اصلاح صورت گرفت. بعد از این در اولین روزی که مجلس شورای اسلامی دایر و جلسه علنی داشته باشد این طرح نیز در دستور کار خواهد بود تا بررسی ها به انتها برسد.

پیرامون طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» نظرات متفاوتی میان نمایندگان وجود دارد، برخی معتقدند طرح انحصار را می شکنند و باعث رونق در فضای کسب و کار می شود و برخی دیگر نیز معتقدند با توجه به اینکه متقاضیان به سمت کسب کارهای پر رونق می روند، شرکت هایی که تا الان در حیطه این مشاغل پر رونق فعالیت می کردند دچار ضرر و زیان شده و مجبور به تعدیل نیرو می شوند. نظر شما در این رابطه چیست؟

طی این سال ها تلاش کردیم وجود انحصار در خیلی از مشاغل و بخش ها را بشکنیم. علی رغم تمامی قانون ها و نظرات هاولی موفق نبوده ایم و همین مساله باعث شده است در کشور عده ای کاملاً برخوردار باشند و عده ای هم دستشان از همه جا کوتاه باشد. انحصار در خیلی از مشاغل و فرصت ها شکل گرفته است، بنابراین روشی که طی این سال ها تجربه کرده ایم موفق نبوده است و باید به سراغ راهکارهای جدیدی مانند طرح «تسهیل صدور مجوز برخی کسب و کارها» برویم. البته مخالفان در مجلس بعضاً کسانی هستند که اجرایی شدن طرح می تواند جایگاه فعلی شان را به هم بریزد اما واقعیت این

میرتاج الدینی، نایب رئیس کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس در گفت و گو با «فرهیختگان»:

تسهیل صدور مجوز کسب و کارها بار مالی برای دولت ندارد

را خواهیم گرفت. به طوری که مدلی که در طرح برای این دو ماده تعریف شده است باید اصلاح شود، چون آنها نیاز جامعه حقوقی را می دانند و اگر اشکالی در جذب وجود دارد، باید اصلاح شود.

علت مخالفت تان با ماده های ۵ و ۶ چیست؟

در ماه ۵، ۴ و ۶ یک مدلی تعریف شده است که افراد از طریق سنجش به صورت شناسا انتخاب می شوند. بنابراین، این مدل قابل خدشه است. حتی امکان حذف این ماده ها (۴ و ۵ و ۶) نیز وجود دارد چون الان که جزئیات این طرح در حال بررسی است برخی پیشنهاد حذف می دهند.

برخی معتقدند هزینه مالی این طرح در نظر گرفته نشده است و دولت از پس تامین هزینه های مالی این طرح بر نمی آید. این گزاره تا چه میزان صحت دارد؟ (این طرح در معایرت با اصل ۷ قانون اساسی است)

من هزینه مالی در این طرح نمی بینم. البته اگر این طرح با اصل ۷۵ مغایرت داشته باشد، قطعاً شورای نگهبان اعلام می کند.

برخی در دفاع از این طرح مطرح کردند موجب شفافیت در حوزه کسب و کار می شود. این گزاره را تا چه حد درست می دانید؟

یکی از ویژگی های این طرح این است که همه مجوزها در درگاه ملی صدور مجوز ثبت می شود. این فرایند آنلاین است به گونه ای که همه می توانند مشاهده کنند. بخشنامه ها هم یک هفته قبل از صدور در همین سامانه به اطلاع عمومی رسانده می شود.

زیرساخت های الکترونیک برای این طرح تا چه میزان مهیا شده است؟

زیرساخت های الکترونیک را باید دولت فراهم کند که الان فراهم است. دولت الکترونیک خیلی وقت است که راه افتاده.

در جلسه علنی روز گذشته مجلس شورای اسلامی کلیات طرح صدور مجوزهای کسب و کار با اخذ رای ایایی تصویب شد و جزئیات آن نیز مورد بررسی قرار گرفت. پیرامون جزئیات این طرح سیدمحمد رضا میرتاج الدینی، نایب رئیس کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات و نماینده مردم تبریز در مجلس به گفت و گو پرداختیم. متن این مصاحبه در ادامه از نظر شما می گذرد.

با توجه به اینکه شما جزء موافقان طرح کسب و کار بودید، آیا با جزئیات این طرح هم موافق هستید؟

بنده با کلیات این طرح موافقت کردم ولی در جزئیات با ماده ۵ و ۶ مخالف هستم.

شما در دفاع از طرح کسب و کار گفته بودید این طرح از انحصار طلبی جلوگیری می کند؛ اما با توجه به اینکه ممکن است استقبال از یک کسب و کار بسیار بالا برود و بقیه کسب و کارها با توجه به نیاز جامعه روی زمین بماند، به نظر تان این ایراد به طرح وارد نیست؟

در این باره شورای برنامه ریزی باید نیازهای جامعه را به صورت سالانه اعلام کرده و از اشباع فضای کسب و کاری جلوگیری کند.

سوال دیگری که مطرح می شود این است که این طرح در کمیسیونی بررسی شده که حتی یک نفر از اعضای کمیسیون قضایی و حقوقی در آن حضور نداشته اند. چرا از نظرات این کمیسیون برای نوشتن طرح استفاده نشده است؟

اکنون کلیات طرح تصویب شده است. برای جزئیات حقوقی مانند اشکالاتی که در خصوص ماده ۵ و ۶ است ما نظر قوه قضائیه و کمیسیون قضایی و حقوقی